

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2019. gada 3. oktobrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Vide – Direktīva 91/676/EEK – Ūdeņu aizsardzība pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti – Mērķis samazināt piesārņojumu – Ūdeņi, ko ietekmē piesārņojums – Maksimālais nitrātu līmenis 50 mg/l – Dalībvalstu pieņemtās rīcības programmas – Individu tiesības grozīt šādu programmu – *Locus standi* valstu tiesās

Lietā C-197/18

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Verwaltungsgericht Wien* (Vīnes Administratīvā tiesa, Austrija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2018. gada 13. martā un kas Tiesā reģistrēts 2018. gada 19. martā, tiesvedībā

Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland,

Robert Prandl,

Gemeinde Zillingdorf,

piedaloties

Bundesministerium für Nachhaltigkeit und Tourismus, iepriekš – ***Bundesministerium für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft,***

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*] (referents), tiesneši K. Toadere [*C. Toader*], A. Ross [*A. Rosas*], L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*] un M. Safjans [*M. Saffjan*],

ģenerālvokāte: J. Kokote [*J. Kokott*],

sekretārs: R. Skjāno [*R. Schiano*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2019. gada 6. februāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland*, *R. Prandl* un *Gemeinde Zillingdorf* vārdā – *C. Onz, Rechtsanwalt*, un *H. Herlicska*,
- Austrijas valdības vārdā – *G. Hesse*, kā arī *C. Drexel*, *J. Schmoll* un *C. Vogl*, pārstāvji,
- Nīderlandes valdības vārdā – *J. M. Hoogveld*, kā arī *M. K. Bulterman* un *M. A. M. de Ree*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – vācu.

- Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna* un *D. Krawczyk*, kā arī *M. Malczewska*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *A. C. Becker* un *E. Manhaeve*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2019. gada 28. marta tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LESD 288. pantu, kā arī Padomes Direktīvas 91/676/EEK (1991. gada 12. decembris) attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskas izcelsmes nitrāti (OV 1991, L 375, 1. lpp.), 5. panta 4. un 5. punktu un I pielikuma A daļas 2. punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību, ko *Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland* (Ziemeļu Burgenlandes ūdensapgādes apvienība, Austrija) (turpmāk tekstā – “Ūdensapgādes apvienība”), *Robert Prandl* un *Gemeinde Zillingdorf* (Cilingdorfas pašvaldība, Austrija) uzsāka pret *Bundesministerium für Nachhaltigkeit und Tourismus* (Federālā ilgtspējas un tūrisma ministrija, Austrija), iepriekš – *Bundesminister für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft* (Federālā lauksaimniecības, mežsaimniecības, vides un ūdenssaimniecības ministrija, Austrija) (turpmāk tekstā – “ministrija”) 2016. gada 30. maija lēmumu, ar kuru tā noraidīja kā nepieņemamus lūgumus grozīt vai pārskatīt *Verordnung Aktionsprogramm Nitrat 2012* (Noteikumi 2012. gada nitrātu rīcības programmai).

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

- 3 Konvencijas par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem, kas parakstīta 1998. gada 25. jūnijā Orhūsā un Eiropas Kopienas vārdā apstiprināta ar Padomes 2005. gada 17. februāra Lēmumu 2005/370/EK (OV 2005, L 124, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Orhūsas konvencija”), 2. panta 4. un 5. punktā ir noteikts:

“4. “Sabiedrība” ir viena vai vairākas fiziskas vai juridiskas personas un – saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem vai praksi – to apvienības, organizācijas vai grupas.

5. “Attiecīgā sabiedrības daļa” ir sabiedrība, kuru ietekmē vai varētu ietekmēt lēmumu pieņemšana vides jomā vai kurai ir interese par to; šīs definīcijas piemērošanas nolūkā uzskata, ka nevalstiskajām organizācijām, kas veicina vides aizsardzību un atbilst visām attiecīgās valsts tiesību aktu prasībām, ir attiecīga interese.”

- 4 Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktā ir noteikts:

“[...] katra Puse nodrošina to, ka sabiedrības pārstāvjiem, kas atbilst attiecīgās valsts tiesību aktos noteiktajiem kritērijiem, ja tādi būtu, ir pieejamas administratīvas vai tiesas procedūras, lai apstrīdētu fizisku personu vai valsts iestāžu darbību vai bezdarbību, kas pārkāpj attiecīgās valsts tiesību aktus vides jomā.”

Savienības tiesības

- 5 Direktīvas 91/676 pirmajā, trešajā, piektajā, sestajā un no desmitā līdz trīspadsmitajam apsvērumam ir noteikts:

“tā kā dalībvalstīs dažos apgabalos nitrātu līmenis ūdenī paaugstinās un jau ir augsts, salīdzinot ar standartiem, kas noteikti Padomes Direktīvā 75/440/EEK (1975. gada 16. jūnijs) par dzeramā ūdens ieguvei paredzētā virszemes ūdens kvalitāti dalībvalstīs [(OV 1975, L 194, 26. lpp.)], kurā grozījumi izdarīti ar [Padomes] Direktīvu 79/869/EEK [1979. gada 9. oktobris (OV 1979, L 271, 44. lpp.)] un Padomes Direktīvu 80/778/EEK (1980. gada 15. jūlijs), kas attiecas uz cilvēku uzturam paredzētā ūdens kvalitāti [(OV 1980, L 229, 11. lpp.)], kurā grozījumi izdarīti ar 1985. gada Pievienošanās aktu;

[..]

tā kā kopējās lauksaimniecības politikas reformā, kas izklāstīta Komisijas Zaļajā grāmatā “Kopējās lauksaimniecības politikas perspektīvas”, norādīts, ka, kaut arī Kopienas lauksaimniecībā ir jāizmanto slāpekļa mēslošanas līdzekļi un kūstmēsli, pārliecīgs mēslojuma izmantojums apdraud vidi, [..]

[..]

tā kā lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti ir galvenais difūza piesārņojuma avots, kas ietekmē Kopienas ūdeņus;

tā kā tādēļ, lai aizsargātu cilvēku veselību un dzīvus resursus un ūdens ekosistēmas un lai nodrošinātu citus likumīgus ūdens izmantošanas veidus, ir jāsamazina ūdens piesārņojums, ko rada vai ierosina lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti, un jānovērš turpmāka šāda piesārņošana; tā kā šajā nolūkā ir svarīgi paredzēt pasākumus attiecībā uz visu slāpekļa savienojumu glabāšanu un iestrādāšanu zemē un attiecībā uz dažām zemes apsaimniekošanas metodēm;

[..]

tā kā dalībvalstīm ir jāidentificē īpaši jutīgās zonas un jāizveido un jāievieš rīcības programmas, lai samazinātu ūdens piesārņojumu ar slāpekļa savienojumiem īpaši jutīgās zonās;

tā kā šādām rīcības programmām būtu jāiekļauj pasākumi, kas paredzēti tam, lai ierobežotu visu slāpekli saturošo mēslošanas līdzekļu iestrādāšanu zemē un, jo īpaši, lai noteiktu īpašus ierobežojumus kūstmēsli lietošanai;

tā kā, lai nodrošinātu, ka pasākumi ir efektīvi, ūdeņi ir jāuzrauga un slāpekļa savienojumu mērīšanai jāizmanto standartmetodes;

tā kā ir atzīts, ka dažās dalībvalstīs hidroģeoloģiskais stāvoklis ir tāds, ka var paiet daudzi gadi, līdz uzlabosies ūdens kvalitāte, pateicoties aizsardzības pasākumiem”.

- 6 Direktīvas 91/676 1. pantā ir paredzēts:

“Šīs direktīvas mērķis ir:

- samazināt ūdens piesārņojumu, ko rada vai izraisa lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti, un
- novērst turpmāku šādu piesārņojumu.”

7 Šīs direktīvas 2. pants ir formulēts šādi:

“Šajā direktīvā:

- a) “gruntsūdens”: ūdeņi, kas atrodas zem augsnes virsmas piesātinājuma zonā un ir tiešā saskarē ar augsni vai augsnes apakškārtu;
- b) “saldūdens”: dabā sastopams ūdens ar nelielu sāļu koncentrāciju, un parasti to uzskata par tādu, kas ir piemērots iegūšanai un apstrādei, lai ražotu dzeramo ūdeni;

[..]

- i) “eitrofikācija”: ūdens bagātināšanās ar slāpekļa savienojumiem, kas izraisa aļģu un augstāko augu formu paātrinātu augšanu, radot nevēlamus ūdens organismu līdzsvara un attiecīgā ūdens kvalitātes traucējumus;
- j) “piesārņojums”: lauksaimnieciskās izcelsmes slāpekļa savienojumu tieša vai netieša izplūde ūdens vidē, kuras dēļ tiek apdraudēta cilvēku veselība, tiek kaitēts dzīvajiem resursiem un ūdens ekosistēmām, ainavai vai citiem likumīgiem ūdens izmantošanas veidiem;
- k) “īpaši [jutīga] zona”: zemes, kas identificētas saskaņā ar 3. panta 2. punktu.”

8 Minētās direktīvas 3. pantā ir noteikts:

“1. Ūdeņus, ko ietekmē piesārņojums, un ūdeņus, ko varētu ietekmēt piesārņojums, ja netiek paredzēta darbība saskaņā ar 5. pantu, dalībvalstis identificē saskaņā ar I pielikumā izklāstītajiem kritērijiem.

2. Divu gadu laikā pēc šīs direktīvas paziņošanas dalībvalstis par īpaši [jutīgām] zonām nosaka visas pašu teritorijā zināmās zemes platības, kur nonāk saskaņā ar 1. punktu identificēti ūdeņi un kas sekmē piesārņojumu. [..]

[..]

4. Dalībvalstis attiecīgi pārskata, vajadzības gadījumā groza vai papildina pieņemto [jutīgo] zonu sarakstu vismaz reizi četros gados, lai ņemtu vērā pārmaiņas un faktorus, kas nebija paredzēti laikā, kad tika pieņemts sākotnējais saraksta variants. [..]

5. Dalībvalstis ir brīvas no pienākuma noteikt īpaši [jutīgas] zonas, ja saskaņā ar šo direktīvu tās izveido un visā valsts teritorijā piemēro rīcības programmas, kas minētas 5. pantā.”

9 Saskaņā ar šīs pašas direktīvas 4. pantu:

“1. Nolūkā nodrošināt vispārēju līmeni visu ūdeņu aizsardzībā pret piesārņojumu, [divu] gadu laikā pēc šīs direktīvas paziņošanas dalībvalstis:

- a) izveido labas lauksaimniecības prakses kodeksu vai kodeksus [..]
- b) vajadzības gadījumā izveido programmu, kur paredzēts, ka lauksaimniekiem tiek nodrošinātas mācības un informācija [..]

[..].”

10 Direktīvas 91/676 5. pantā ir paredzēts:

“1. Divu gadu laikā pēc 3. panta 2. punktā minētās [jutīgo] zonu saraksta sākotnējās pieņemšanas vai viena gada laikā pēc katras 3. panta 4. punktā minētās saraksta papildināšanas 1. pantā noteikto mērķu īstenošanai dalībvalstis izveido rīcības programmas attiecībā uz noteiktajām īpaši [jutīgajām] zonām.

2. Rīcības programma var attiekties uz visām īpaši [jutīgajām] zonām dalībvalsts teritorijā vai, ja dalībvalsts uzskata par vajadzīgu, dažādām īpaši [jutīgajām] zonām vai to daļām var izveidot dažādas programmas.

3. Rīcības programmās ņem vērā:

- a) pieejamos zinātniskos un tehniskos datus, galvenokārt par attiecīgo lauksaimnieciskās izcelsmes un citas izcelsmes slāpekļa piesārņojumu;
- b) vides apstākļus attiecīgās dalībvalsts attiecīgajos reģionos.

4. Rīcības programmas īsteno četru gadu laikā pēc to izveidošanas, un tās veido šādi obligāti pasākumi:

- a) III pielikumā uzskaitītie pasākumi;
- b) pasākumi, ko dalībvalstis ir noteikušas labas lauksaimniecības prakses kodeksā(-os) [..]

5. Bez tam saskaņā ar rīcības programmām dalībvalstis veic tādus papildu pasākumus vai pastiprinātas darbības, kādas uzskata par vajadzīgām, ja sākumā vai atbilstīgi pieredzei, kas gūta rīcības programmu īstenošanā, izrādās, ka 4. punktā minētie pasākumi nebūs pietiekami 1. pantā noteikto mērķu sasniegšanai. Izvēloties šos pasākumus vai darbības, dalībvalstis ņem vērā to efektivitāti un izmaksas attiecībā pret citiem iespējamiem aizsargpasākumiem.

6. Dalībvalstis izstrādā un īsteno piemērotas uzraudzības un kontroles programmas, lai novērtētu saskaņā ar šo pantu izveidoto rīcības programmu efektivitāti.

Dalībvalstis, kas 5. pantu piemēro visā valsts teritorijā, izraudzītajās mērījumu vietās uzrauga nitrātu saturu ūdeņos (virszemes ūdeņos un gruntsūdeņos), kas ļauj noteikt, kādā mērā ūdeņi ir piesārņoti ar lauksaimnieciskās izcelsmes nitrātiem.

7. Dalībvalstis vismaz reizi četros gados pārskata un vajadzības gadījumā groza rīcības programmas, iekļaujot papildu pasākumus, ko veic saskaņā ar 5. punktu. Par izmaiņām rīcības programmās tās informē Komisiju.”

11 Šīs direktīvas I pielikums ir formulēts šādi:

“A. Ūdeņus, kas minēti 3. panta 1. punktā, identificē izmantojot, *inter alia*, šādus kritērijus:

- 1) vai virszemes saldūdeņi, jo īpaši tie, ko izmanto vai paredzēts izmantot dzeramā ūdens ieguvei, satur vai varētu saturēt, ja netiek noteikti pasākumi saskaņā ar 5. pantu, nitrātus koncentrācijā, kas pārsniedz koncentrāciju, kas noteikta Direktīvā 75/440/EEK [kurā grozījumi izdarīti ar Direktīvu 79/869];
- 2) “vai gruntsūdeņ[os] nitrātu saturs ir vai varētu būt vairāk par 50 mg/l, ja netiek noteikti pasākumi saskaņā ar 5. pantu”;
- 3) vai ir konstatēts, ka dabīgie saldūdens ezeri, citas saldūdens krātuves, estuāra ūdeņi, piekrastes ūdeņi un jūras ūdeņi ir eitropiski vai var kļūt eitropiski tuvākā nākotnē, ja netiek noteikti pasākumi saskaņā ar 5. pantu.

B. Piemērojot šos kritērijus, dalībvalstis ņem vērā arī:

- 1) ūdeņu un zemes fizikālos un vides raksturlielumus;
- 2) pašreizējo izpratni par slāpekļa savienojumu izturēšanos vidē (ūdenī un augsnē);
- 3) pašreizējo izpratni par to, kādas ir sekas pasākumiem, kas noteikti saskaņā ar 5. pantu.”

12 Direktīvas 91/676 III pielikumā ir ietverts detalizēts pasākumu saraksts, kuri jāiekļauj rīcības programmās saskaņā ar šīs direktīvas 5. panta 4. punkta a) apakšpunktu. Atbilstoši šā pielikuma 1. punktam:

“1. Pasākumos iekļauj noteikumus attiecībā uz:

[..]

- 3) ierobežojumu mēslojuma iestrādāšanai zemē, saskaņā ar labu lauksaimniecības praksi un ņemot vērā attiecīgās īpaši jutīgās zonas pazīmes [..]

[..]

un kas pamatojas uz līdzsvaru starp:

- i) kultūru paredzamo vajadzību pēc slāpekļa,

un

- ii) slāpekli, ko kultūrām piegādā augsne un mēslošanas līdzekļi atbilstīgi:

- slāpekļa daudzumam augsnē brīdī, kad kultūras sāk to izmantot lielos daudzumos (daudzumi, kas palikuši pāri ziemas beigās),
- slāpekļa apgādei, pateicoties augsnē esošo organiskā slāpekļa rezervju tīrajai mineralizācijai,
- apgādei ar slāpekļa savienojumiem no kūtsmēsliem,
- apgādei ar slāpekļa savienojumiem no ķīmiskajiem un citiem mēslošanas līdzekļiem.”

Austrijas tiesības

13 No iesniedzējtiesas lēmuma izriet, ka Direktīvas 91/676 5. panta transponēšana tika nodrošināta ar *Wasserrechtsgesetz 1959* (1959. gada Likums par ūdens resursiem) 55.p pantu. Ar šo tiesību normu federālajam ministram tiek piešķirtas pilnvaras rīkojumu veidā pieņemt programmas turpmāka ūdeņu piesārņojuma, ko rada lauksaimnieciskās izcelsmes slāpekļa savienojumu tieša vai netieša izplūde, pakāpeniskai samazināšanai un novēršanai. Šādi Noteikumi 2012. gada nitrātu rīcības programmai tika pieņemti, pamatojoties uz Likuma par ūdens resursiem 55.p pantu.

14 Šī likuma 10. panta 1. punktā ir regulēta zemesgabalu īpašnieku gruntsūdeņu lietošana, kuri gruntsūdeni, kas nepieciešams mājai un saimniecībai, var lietot, nesaņemot atļauju, ja pievade notiek tikai ar rokas sūkņiem vai vindām vai ja ūdens ņemšana ir samērīga ar piederošo zemi.

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

15 Ar *Verwaltungsgericht Wien* (Vīnes Administratīvā tiesa, Austrija) celto prasību Ūdensapgādes apvienība, *R. Prandl* un Cilingdorfas pašvaldība apstrīd ministrijas 2016. gada 30. maija lēmumu, ar kuru tā kā nepieņemamus noraidīja lūgumus grozīt Noteikumus 2012. gada nitrātu rīcības programmai.

- 16 Ūdensapgādes apvienība ir publisko tiesību subjekts, kuram konkrēti noteiktā teritorijā, kas šajā gadījumā ir Burgenlande (Austrija), ir jānodrošina ūdens piegāde. Šī apvienība ir ceturtais svarīgākais ūdens apgādātājs Austrijā, nodrošinot ūdeni aptuveni 160 000 personām. Apbūvētu zemesgabalu īpašniekiem savās teritorijās principā ir pienākums pieslēgties ūdens piegādes sistēmai. Lai ūdeni varētu lietot kā dzeramo ūdeni, nitrātu līmenis nedrīkst pārsniegt 50 mg/l. Taču dažās mērījumu vietās nitrātu līmenis pārbaudītajos gruntsūdeņos ir pārsniegts par 100 %. Šie ūdeņi pirms to piegādes tātad tiek attīrīti, lai samazinātu nitrātu līmeni, kurš nepārsniedz 50 mg/l.
- 17 *R. Prandl* ir mājas akas īpašnieks. Brīdī, kad tika iesniegti lūgumi grozīt Noteikumus 2012. gada nitrātu rīcības programmai, nitrātu līmenis ūdenī bija 59 mg/l. 2017. gada decembra mēnesī nitrātu līmenis nepārsniedza 50 mg/l. Tomēr tik un tā nav šaubu, ka līmenis mainās, un nav izslēgts, ka tas var pārsniegt 50 mg/l.
- 18 Čilingdorfas pašvaldība savām vajadzībām uztur ūdens aku, kuras ūdens nav izmantojams dzeršanai nitrātu paaugstināta līmeņa dēļ. Brīdī, kad tika iesniegti lūgumi grozīt Noteikumus 2012. gada nitrātu rīcības programmai, nitrātu līmenis bija 71 mg/l. Šis līmenis joprojām bija paaugstināts arī tiesvedības pamatlietā laikā.
- 19 Ministrijas lēmums par noraidījumu ir pamatots ar principu Austrijas tiesībās, saskaņā ar kuru juridiska vai fiziska persona administratīvā vai tiesas procesā ir tiesīga piedalīties procesā vai attiecīgi celt prasību tikai tad, ja tai ir subjektīvas materiālās tiesības un tā apgalvo, ka tās ir pārkāptas. *Verwaltungsgericht Wien* (Vīnes Administratīvā tiesa) norāda, ka lietā, ko tā izskata, atbilstošās Austrijas administratīvo tiesību normas, proti, 1959. gada Likums par ūdens resursiem un *Allgemeines Verwaltungsverfahrensgesetz* (Vispārīgais administratīvā procesa likums), prasītājiem pamatlietā nepiešķir materiālās tiesības.
- 20 Ņemot vērā šo iekšējās tiesībās pastāvošo šķērsli, iesniedzējtiesa jautā, vai prasītāji pamatlietā varētu atsaukties uz Savienības tiesībām, it īpaši uz Direktīvu 91/676, lai panāktu grozījumus Noteikumos 2012. gada nitrātu rīcības programmai.
- 21 2008. gada 25. jūlija spriedumā *Janecek* (C-237/07, EU:C:2008:447) un 2014. gada 19. novembra spriedumā *ClientEarth* (C-404/13, EU:C:2014:2382) Tiesa ir atzinusi, ka gaisa kvalitātes jomā konkrētas personas var pieprasīt, lai tiktu ievērots maksimālais līmenis, ja personas ir tieši skartas, it īpaši, ja tieši ir apdraudēta viņu veselība. Nav izslēgts, ka šo judikatūru var arī piemērot ūdens kvalitātes jomai.
- 22 Saskaņā ar Direktīvas 91/676 5. pantu dalībvalstīm ir jāpieņem rīcības programmas – kā Noteikumi 2012. gada nitrātu rīcības programmai. Šajās programmās būtu jāietver saistoši pasākumi, lai samazinātu ūdens piesārņojumu un izvairītos no lauksaimnieciskas izcelsmes nitrātu izraisīta jauna piesārņojuma.
- 23 Katrā ziņā ir vairāki elementi, kas nepieļauj to, ka uz šo pienākumu indivīds var atsaukties, vēršoties valsts tiesā.
- 24 Pirmkārt, esot grūti noteikt minētā pienākuma precīzu piemērošanas jomu, jo nav skaidrs, vai šajā ziņā ir saistošs Direktīvas 91/676 I pielikumā paredzētais 50 mg/l sliekšnis jutīgo zonu noteikšanā šīs direktīvas 3. panta izpratnē.
- 25 Otrkārt, ar Direktīvu 91/676 dalībvalstīm tiek piešķirta rīcības brīvība līdzekļu izvēlē, kad tās saskaņā ar šīs direktīvas 5. panta 4. punktu attīsta rīcības programmas, kā arī tad, kad tās pieņem šī panta 5. punktā minētos papildu pasākumus un pastiprinātas darbības.

26 Treškārt, draudi sabiedrības veselībai neesot acīmredzami, jo ar citām tiesību normām, tostarp Padomes Direktīvu 98/83/EK (1998. gada 3. novembris) par dzeramā ūdens kvalitāti (OV 1998, L 330, 32. lpp.), patērētājiem tiek nodrošināta piegādātā ūdens kvalitāte.

27 Šādos apstākļos *Verwaltungsgericht Wien* (Vīnes Administratīvā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai LESD 288. pants apvienojumā ar [Direktīvas 91/676] 5. panta 4. punktu vai 5. panta 5. punktu saistībā ar [šīs direktīvas] I pielikuma A daļas 2. punktu ir jāinterpretē tādējādi, ka:

a) publisks ūdensapgādes uzņēmums, [...] ciktāl apgalvoto nepietiekamo rīcības plānu dēļ (jo nitrātu koncentrācija ūdenī šā ūdensapgādes uzņēmuma apkalpotajā teritorijā pārsniedz 50 mg/l) to ietekmē tādējādi, ka tam ir jāveic ūdens sagatavošanas pasākumi,

[..]

b) patērētājs, kuram ar likumu būtu atļauts lietot ūdeni no savas mājas akas pašpatēriņa apjomā [...] un ciktāl apgalvoto nepietiekamo rīcības plānu dēļ nitrātu koncentrācija ūdenī viņa ūdens ņemšanas vietā (mājas akā) pārsniedz 50 mg/l, to ietekmē tādējādi, ka tas nevar izmantot tam ar likumu ierobežoti paredzētās tiesības lietot gruntsūdeņus savā nekustamajā īpašumā,

[..]

c) pašvaldība, [kura] [...] pašvaldības aku lieto vai dara pieejamu tikai kā dzeršanai neizmantojama ūdens aku [un ciktāl apgalvoto nepietiekamo rīcības plānu dēļ] nitrātu koncentrācija ūdenī ūdens ņemšanas vietā pārsniedz 50 mg/l, kā rezultātā lietošanai nav pieejams dzeramais ūdens,

[tiek tieši skarta Eiropas Savienības Tiesas judikatūras izpratnē un tādējādi saskaņā ar Direktīvu 91/676 tai rodas subjektīvas tiesības, un līdz ar to šīs direktīvas kontekstā tai rodas subjektīvas tiesības]

– lūgt grozīt Direktīvas [91/676] transponēšanas nolūkā valstī jau pieņemtu rīcības programmu (saskaņā ar [šīs direktīvas] 5. panta 4. punktu) tādējādi, ka tiek noteikti stingrāki pasākumi, lai sasniegtu [minētās] direktīvas 1. pantā noteiktos mērķus un konkrēti ne vairāk kā 50 mg/l nitrātu koncentrāciju gruntsūdeņos ikvienā ūdens ņemšanas vietā;

– lūgt veikt papildu pasākumus vai pastiprinātas darbības (saskaņā ar Direktīvas [91/676] 5. panta 5. punktu), lai sasniegtu [šīs] direktīvas 1. pantā noteiktos mērķus un konkrēti ne vairāk kā 50 mg/l nitrātu koncentrāciju gruntsūdeņos ikvienā ūdens ņemšanas vietā?

Visos trijos gadījumos patērētāju veselības aizsardzība ir nodrošināta, vai nu – b) un c) daļā minētajos gadījumos – saņemot ūdeni no pakalpojumu sniedzējiem ūdensapgādes uzņēmumiem (ar obligātu pieslēgumu un tiesībām uz pieslēgumu), vai – a) daļā minētajā gadījumā – veicot atbilstīgus sagatavošanas pasākumus.”

Par prejudiciālo jautājumu

28 Uzdodot jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai LESD 288. pants, kā arī Direktīvas 91/676 5. panta 4. un 5. punkts un I pielikuma A daļas 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tādām fiziskām un juridiskām personām kā prasītājiem pamatlietā, kuru uzdevums ir nodrošināt ūdens piegādi vai kurām ir iespēja izmantot ūdens aku, ir jābūt iespējai prasīt kompetentajām valsts iestādēm grozīt esošo rīcības programmu vai pieņemt šīs direktīvas 5. panta 5. punktā paredzētos papildu pasākumus vai pastiprinātas darbības, lai sasniegtu maksimālo nitrātu līmeni 50 mg/l apmērā ikvienā ūdens ņemšanas vietā.

- 29 Uzdodama šo jautājumu, iesniedzējtiesa vēlas, pirmkārt, noskaidrot, vai un kādos apstākļos ar Savienības tiesībām indivīdiem šim nolūkam ir interese celt prasību valstu tiesās, otrkārt, kādi pienākumi konkrēti izriet no Direktīvas 91/676 un, treškārt, vai uz šiem pienākumiem indivīds tieši var atsaukties valsts kompetentajās iestādēs.

Par indivīdu “locus standi”

- 30 Saskaņā ar pastāvīgo Tiesas judikatūru, principiāli izslēdzot, ka skartās personas var atsaukties uz direktīvā noteiktajiem pienākumiem, netiktu ievērots direktīvas saistošais spēks, kas tai ir piešķirts ar LESD 288. pantu (spriedumi, 1982. gada 19. janvāris, *Becker*, 8/81, EU:C:1982:7, 22. punkts; 2004. gada 7. septembris, *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging*, C-127/02, EU:C:2004:482, 66. punkts, kā arī 2017. gada 20. decembris, *Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation*, C-664/15, EU:C:2017:987, 34. punkts).
- 31 Konkrētāk, gadījumos, kad Savienības likumdevējs direktīvā ir paredzējis dalībvalstu pienākumu pieņemt noteiktu regulējumu, šāda akta lietderīgā iedarbība mazinātos, ja fiziskas personas uz to nevarētu atsaukties tiesās un ja valstu tiesām, pārbaudot, vai valsts likumdevējs, izmantojot direktīvā tam paredzētās izvēles iespējas direktīvas transponēšanas formas un līdzekļu ziņā, ir ievērojis šajā tiesību aktā noteiktās rīcības brīvības robežas, būtu liegts to ņemt vērā kā Savienības tiesību elementu (spriedumi, 1996. gada 24. oktobris, *Kraaijeveld* u.c., C-72/95, EU:C:1996:404, 56. punkts, kā arī 2019. gada 26. jūnijs, *Craeynest* u.c., C-723/17, EU:C:2019:533, 34. punkts).
- 32 No tā izriet – kā to secinājumu 41. punktā ir norādījusi ģenerāladvokāte –, ka vismaz fiziskām vai juridiskām personām, kuras tieši skar direktīvas noteikumu pārkāpums, ir jāspēj pieprasīt no kompetentajām iestādēm, ja nepieciešams – tiesas ceļā, attiecīgo pienākumu izpildi.
- 33 Turklāt “sabiedrības pārstāvji, kas atbilst attiecīgās valsts tiesību aktos noteiktajiem kritērijiem”, ir apveltīti ar Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktā paredzētajām tiesībām. Šajā tiesību normā, to lasot kopsakarā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu, dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt efektīvu Savienības tiesībās, tostarp vides tiesību normās, paredzēto tiesību aizsardzību tiesā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 20. decembris, *Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation*, C-664/15, EU:C:2017:987, 45. punkts).
- 34 Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktā paredzētajām tiesībām celt prasību tiktu atņemta jebkāda lietderīgā iedarbība vai pat pati jēga, ja tiktu pieļauts, ka, nosakot šādus kritērijus, noteiktas kategorijas “sabiedrības pārstāvjiem”, *a fortiori* “ieinteresētās sabiedrības pārstāvjiem”, kā vides aizsardzības organizācijām, kas atbilst Orhūsas konvencijas 2. panta 5. punktā noteiktajām prasībām, tiek liegtas jebkādas tiesības celt prasību (spriedums, 2017. gada 20. decembris, *Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation*, C-664/15, EU:C:2017:987, 46. punkts).
- 35 Lai noteiktu, vai tādas fiziskas un juridiskas personas kā prasītājus pamatlietā tieši skar Direktīvā 91/676 paredzēto pienākumu neizpilde, ir jāizvērtē šīs direktīvas mērķis, kā arī attiecīgās normas, kuru pienācīga piemērošana tiek prasīta iesniedzējtiesā.
- 36 No Direktīvas 91/676 1. panta izriet, ka tās mērķis ir samazināt ūdens piesārņojumu, ko rada vai izraisa lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti, un novērst turpmāku šādu piesārņojumu. Šī mērķa labad šīs direktīvas 5. pantā ir paredzēts, ka tajā minētajos apstākļos dalībvalstis pieņem rīcības programmas un vajadzības gadījumā pieņem arī papildu pasākumus vai veic pastiprinātas darbības.
- 37 Saskaņā ar minētās direktīvas 2. panta j) punktu “piesārņojums” ir definēts kā lauksaimnieciskās izcelsmes slāpekļa savienojumu tieša vai netieša izplūde ūdens vidē, kuras dēļ tiek apdraudēta cilvēku veselība, tiek kaitēts dzīvajiem resursiem un ūdens ekosistēmām, ainavai vai citiem likumīgiem ūdens izmantošanas veidiem.

- 38 Šis jēdziens ir tuvāk paskaidrots Direktīvas 91/676 3. panta 1. punktā, kā arī it īpaši šīs direktīvas I pielikuma A daļas 2. punktā, no kura izriet, ka gruntsūdeņi ir uzskatāmi par piesārņotiem tad, ja tajos nitrātu līmenis pārsniedz 50 mg/l, vai, iespējams, tie ir piesārņoti, ja, nepieņemot atbilstošus pasākumus saskaņā ar minētās direktīvas 5. pantu, šis līmenis varētu tikt pārsniegts.
- 39 Līdz ar to no Direktīvas 91/676 2. panta j) punkta un 3. panta 1. punkta izriet, ka nitrātu līmenis, kas gruntsūdeņos pārsniedz vai visticamāk pārsniegs 50 mg/l, ir uzskatāms par tādu, kas kavē likumīgu ūdens lietošanu.
- 40 No iepriekš izklāstītā izriet, ka fizisku vai juridisku personu, kurai ir tiesības ņemt un lietot gruntsūdeņus, tieši skar šīs robežas pārsniegšana vai risks to pārsniegt, kas var ierobežot tās rīcībā esošo iespēju, radot šķēršļus šo ūdeņu likumīgai izmantošanai.
- 41 Ņemot vērā Direktīvas 91/676 2. panta j) punktā minēto lietošanas daudzveidību, tas, ka šāds pārsniegums vēl nenozīmē, ka tiek apdraudēta to personu veselība, kuras vēlas celt prasību, neapšaubā šo secinājumu.
- 42 Konkrētāk, attiecībā uz prasītāju pamatlietā situāciju – no iesniedzējtiesas lēmuma izriet, ka viņiem saskaņā ar 1959. gada Likuma par ūdens resursiem 10. pantu ir tiesības mājai un saimniecībai lietot viņu rīcībā esošās gruntsūdens akas.
- 43 Ciktāl nitrātu līmenis konkrētajos gruntsūdeņos pārsniedz vai visticamāk pārsniegs 50 mg/l, prasītājiem pamatlietā šo ūdeņu lietošana ir traucēta.
- 44 Faktiski – kā izriet no iesniedzējtiesas lēmuma – šīs maksimālās robežas pārsniegšana var viņus kavēt ūdeni normāli lietot no savām akām vai vismaz viņiem likt uzņemties segt izdevumus tā attīrīšanai.
- 45 Tādējādi fiziskas un juridiskas personas, kādas ir pamatlietā, tieši skar galvenā Direktīvas 91/676 mērķa neīstenošana, kas ir minēts tās 1. pantā un kas nozīmē samazināt un novērst piesārņojumu, ko rada vai izraisa lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti; šī neīstenošana rodas no šīs direktīvas izrietošu, dalībvalstīm uzlikto konkrētu pienākumu neizpildes.
- 46 No tā izriet, ka fiziskām un juridiskām personām, kādas ir pamatlietā, ir jāspēj no valsts iestādēm pieprasīt šo pienākumu izpildi, vajadzības gadījumā vēršoties kompetentās tiesās.

Par pienākuma samazināt un novērst piesārņojumu tvērumu

- 47 Attiecībā uz pienākumiem, kas izriet no Direktīvas 91/676 – iesniedzējtiesa it īpaši šaubās par jautājumu par to, vai šīs direktīvas I pielikuma A daļas 2. punktā paredzētais maksimālais nitrātu līmenis 50 mg/l apmērā ir noteicošais, lai kompetentajām valstu iestādēm rastos pienākums veikt grozījumus rīcības programmās, kuras tās ir pieņēmušas saskaņā ar minētās direktīvas 5. panta 1.–4. punktu, vai arī pieņemt papildu pasākumus atbilstoši šī panta 5. punktam.
- 48 Šajā ziņā jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī tās konteksts un tiesiskā regulējuma, kurā šī norma ir ietverta, izvirzītie mērķi (spriedums, 2018. gada 7. februāris, *American Express*, C-304/16, EU:C:2018:66, 54. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 49 Kā savu secinājumu 55. punktā ir norādījusi ģenerālvokāte – saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 37. pantu, LES 3. panta 3. punktu un LESD 191. panta 2. punktu Savienības vides politikas mērķis ir augsta līmeņa aizsardzība.

- 50 No šī sprieduma 36.–39. punkta izriet, ka, īstenojot mērķi samazināt ūdens piesārņojumu, ko rada vai izraisa lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti, un novērst jaunu šāda veida piesārņojumu, ar Direktīvu 91/676 tiek mēģināts ļaut indivīdiem izmantot ūdeņus, kas nozīmē, ka nitrātu līmenis nedrīkst pārsniegt 50 mg/l.
- 51 Kā to secinājumu 72. un 73. punktā ir norādījusi ģenerālvokāte – Direktīvā 91/676 ir paredzēti konkrēti instrumenti, lai novērstu ūdens piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti. To piemēro arī gadījumos, kad lauksaimnieciskās izcelsmes slāpekļa savienojumu izplūde ievērojami veicina piesārņojumu (spriedums, 1999. gada 29. aprīlis, *Standley* u.c., C-293/97, EU:C:1999:215, 35. punkts). Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Tiesa jau ir nospriedusi, ka šāds pienesums ir nozīmīgs, jo lauksaimniecība, piemēram, ir tā, kas rada 17 % no kopējā slāpekļa daudzuma konkrētajā baseinā (šajā nozīmē skat. spriedumu 2005. gada 22. septembris, Komisija/Belģija, C-221/03, EU:C:2005:573, 86. punkts). Lai arī šīs Direktīvas 91/676 piemērošanas nosacījums ir izpildīts, dalībvalstīm saskaņā ar šīs direktīvas 3. panta 1. punktu savās teritorijās ir jānosaka ūdeņu stāvoklis.
- 52 Ja atbilstoši šai pēdējai minētai tiesību normai, to lasot kopā ar Direktīvas 91/676 I pielikuma A daļu, ūdeņi ir uzskatāmi par tādiem, ko ir skāris vai visticamāk skars piesārņojums, dalībvalstīm ir jāpieņem tās 5. pantā paredzētie pasākumi, proti, rīcības programma un vajadzības gadījumā papildu pasākumi un pastiprinātas darbības (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 21. jūnijs, Komisija/Vācija, C-543/16, nav publicēts EU:C:2018:481, 60. punkts).
- 53 Pirmkārt, attiecībā uz rīcības programmām – to ieviešana nesaraujami ir saistīta ar Direktīvas 91/676 3. panta 1. punktu, jo, tiklīdz ūdeņi ir piesārņoti vai visticamāk tiks piesārņoti piemērotu rīcības programmu neesamības dēļ, jo tās nav pieņemtas, atbilstoši šīs direktīvas 5. panta 4. punktam dalībvalstīm šādas rīcības programmas ir jāpieņem. Tajās ietvertajiem pasākumiem lielos vilcienos ir jābūt noteiktiem ar pašu Direktīvu 91/676, kā tas izriet no tās 5. panta 4. punkta, to lasot kopsakarā ar šīs direktīvas III pielikumu.
- 54 Ir tiesa, ka dalībvalstīm ir noteikta rīcības brīvība, izvēloties precīzu kārtību, kā ieviest Direktīvā 91/676 noteikto. Tomēr tām ir arī jācenšas, lai tiktu sasniegti šīs direktīvas mērķi, it īpaši Savienības politikas mērķi vides jomā atbilstoši LESD 191. panta 1. un 2. punkta prasībām (spriedums, 2014. gada 4. septembris, Komisija/Francija, C-237/12, EU:C:2014:2152, 30. punkts).
- 55 Turklāt, kā izriet no šīs direktīvas 5. panta 5. punkta, dalībvalstis rīcības programmu ietvaros veic tādus papildu pasākumus vai pastiprinātas darbības, kādas uzskata par vajadzīgām, ja sākumā vai atbilstīgi pieredzei, kas gūta rīcības programmu īstenošanā, izrādās, ka šī panta 4. punktā minētie pasākumi nebūs pietiekami minētās direktīvas 1. pantā definēto mērķu sasniegšanai.
- 56 Saskaņā ar Tiesas judikatūru no tā izriet, ka dalībvalstīm ir jāveic šādi papildu pasākumi vai pastiprinātas darbības, tiklīdz ir konstatēta to nepieciešamība (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 21. jūnijs, Komisija/Vācija, C-543/16, nav publicēts, EU:C:2018:481, 53. punkts un citētā judikatūra).
- 57 Visbeidzot, lai izpildītu šo pēdējo minēto nosacījumu, dalībvalstīm ir cieši jāuzrauga ūdeņu stāvoklis. Šādi saskaņā ar Direktīvas 91/676 5. panta 6. punkta pirmo daļu tām ir jāizstrādā un jāievieš uzraudzības programmas.
- 58 Atbilstoši Direktīvas 91/676 5. panta 3. punkta a) un b) apakšpunktam rīcības programmās ir jāņem vērā labākās pieejamās zinātniskās un tehniskās atziņas, kā arī katra reģiona fiziskie, ģeoloģiskie un klimatiskie apstākļi (spriedums, 2014. gada 4. septembris, Komisija/Francija, C-237/12, EU:C:2014:2152, 29. punkts). Šī pati prasība vienlīdz attiecas uz uzraudzības programmām, jo tām ir jābūt piemērotām, lai novērtētu rīcības programmu efektivitāti. Šo vērtējumu apstiprina šīs direktīvas divpadsmitais apsvērums.

- 59 Turklāt, ņemot vērā Direktīvas 91/676 trīspadsmīto apsvērumu, atkarībā no hidroģeoloģiskajiem apstākļiem un ilguma, kas no tā izriet, lai pasākumu, kas jau ir veikti saskaņā ar šīs direktīvas 5. pantu, rezultātā uzlabotos ūdens kvalitāte, faktiski izmērītais līmenis ūdenī un tendences, kas laika gaitā veidojas, ir atbilstoši elementi, lai noteiktu, vai ir nepieciešams veikt papildu pasākumus vai pastiprinātas darbības.
- 60 Šādi atbilstošie elementi ir iesniedzējtiesas norādītie fakti, proti, maksimālā nitrātu līmeņa pārsniegšana 50 mg/l īpaši lielā mērā konkrētās ūdens ņemšanas vietās attiecībā uz pirmo prasītāju pamatlietā, nenoturīga ūdens kvalitāte otrā prasītāja pamatlietā mājas akā un pastāvīgs piesārņojuma līmenis mājas akā trešā prasītāja pamatlietā gadījumā.
- 61 Tiesa jau ir arī nospriedusi – lai konstatētu, vai pastāv vajadzība pieņemt papildu pasākumus vai ieviest pastiprinātas darbības atbilstoši Direktīvas 91/676 5. panta 5. punktam, nav jāpierāda jau pieņemto pasākumu neefektivitāte (spriedums, 2018. gada 21. jūnijs, Komisija/Vācija, C-543/16, nav publicēts, EU:C:2018:481, 63. un 64. punkts).
- 62 Kā to secinājumu 105. punktā ir konstatējusi ģenerāladvokāte – slāpekļa pārpalikums augsnē arī ir atbilstošs elements, lai konstatētu rīcības programmas nepietiekamību.
- 63 Faktiski šāds pārsniegums nav saderīgs ar Direktīvas 91/676 5. panta 4. punkta a) apakšpunktu, to lasot kopā ar šīs direktīvas III pielikuma 1. punkta 3) apakšpunktu. Šajās tiesību normās ir iedibināts līdzsvarotas mēslošanas princips un tiek prasīta atbilstība starp kultūru paredzamo vajadzību pēc slāpekļa un vajadzīgo slāpekli, ko kultūrām piegādā augsne un mēslošana. Līdz ar to dalībvalstīm precīzi ir jānosaka slāpekļa daudzums, ko lauksaimnieki drīkst izmantot (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 21. jūnijs, Komisija/Vācija, C-543/16, nav publicēts, EU:C:2018:481, 87., 88. un 92. punkts).
- 64 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, jānorāda – ja lauksaimniecības izcelsmes nitrāti būtiski veicina piesārņojumu, kā tas ir norādīts šī sprieduma 51. punktā, dalībvalstīm saskaņā ar Direktīvas 91/676 1., 3. un 5. pantu ir jāizmanto šīs direktīvas 5. panta 4. un 5. punktā paredzētie pasākumi tikmēr, kamēr nitrātu līmenis gruntsūdeņos šādu pasākumu neesamības dēļ pārsniedz vai visticamāk pārsniegs 50 mg/l.
- 65 It īpaši, ja šī sprieduma 57. punktā minēto uzraudzības programmu ietvaros, ņemot vērā minētā sprieduma 59.–63. punktā minētās norādes, izrādās, ka ūdeņu piesārņojuma samazinājums nav gaidāms, dalībvalstīm ir jāpieņem papildu pasākumi vai jāīsteno pastiprinātas darbības, piemērojot Direktīvas 91/676 5. panta 5. punktu.
- 66 Turklāt, uzdodot jautājumu, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai gruntsūdeņos nitrātu maksimālais līmenis 50 mg/l ir jāievēro katrā ūdens ņemšanas vietā.
- 67 Šajā ziņā ir jānorāda, ka saskaņā ar Direktīvas 91/676 5. panta 6. punkta otro daļu, ja dalībvalsts nav noteikusi īpašas jutīgas zonas, bet piemēro šā 5. panta noteikumus visā tās teritorijā, nitrātu līmenis ūdeņos tiek uzraudzīts tajās izvēlētajās mērījumu vietās, kuras ļauj noteikt lauksaimnieciskās izcelsmes nitrātu radītā ūdens piesārņojuma apjomu. No iesniedzējtiesas lēmuma izriet, ka Austrijas Republika ir izvēlējusies šo alternatīvu.
- 68 No tā izriet, ka nitrātu līmenis 50 mg/l ūdenī vai risks, ka šāds līmenis tiks pārsniegts izvēlētajās ūdens ņemšanas vietās, ir pamats pienākumam īstenot Direktīvas 91/676 5. panta 4. un 5. punktā paredzētos pasākumus. Savukārt ar šo direktīvu dalībvalstīm tiek noteikts uzraudzības pasākumus neizvērst plašāk, nekā tas ir paredzēts minētās direktīvas 5. panta 6. punktā.

- 69 Ciktāl izmērītais līmenis akā vai kādā citā ūdens ņemšanas vietā, kādas pieder prasītājiem pamatlietā, atšķiras no mērījumu vietās konstatētā līmeņa, nav izslēgts, ka šīs mērījumu vietas ir tikušas izraudzītas, neņemot vērā Direktīvas 91/676 5. panta 6. punktu, jo tās neļauj noteikt piesārņojuma apjomu teritorijā, kuru šīs vietas aptver.

Par atsaukšanos uz pienākumu samazināt un novērst piesārņojumu

- 70 Direktīvas 91/676 5. panta 4. un 5. punktā paredzētie pienākumi ir skaidri un precīzi noteikti beznosacījuma pienākumi, un tādējādi indivīdi var uz tām atsaukties strīdā ar valsti (pēc analogijas skat. spriedumu, 2019. gada 26. jūnijs, *Craeynest* u.c., C-723/17, EU:C:2019:533, 42. punkts).
- 71 Protams, dalībvalstīm, ņemot vērā no Direktīvas 91/676 III pielikuma izrietošos ierobežojumus, ir jānosaka vajadzīgie pasākumi, lai šos pienākumus izpildītu. Katrā ziņā saskaņā ar šīs direktīvas 1. pantu tiem ir jābūt atbilstīgiem, lai sasniegtu mērķi samazināt ūdens piesārņojumu, ko rada vai izraisa lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti, un turpmāk novērst šādu piesārņojumu.
- 72 Līdz ar to, lai arī dalībvalstīm šajā ziņā ir piešķirta rīcības brīvība, tas tomēr nemaina to, ka kompetento izstāžu lēmumi var tikt pārbaudīti tiesā, proti, lai izvērtētu, vai ar tiem nav pārsniegtas robežas, kas ir noteiktas, īstenojot šo rīcības brīvību (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1996. gada 24. oktobris, *Kraaijeveld* u.c., C-72/95, EU:C:1996:404, 59. punkts; 2008. gada 25. jūlijs, *Janecek*, C-237/07, EU:C:2008:447, 46. punkts, kā arī 2019. gada 26. jūnijs, *Craeynest* u.c., C-723/17, EU:C:2019:533, 45. punkts).
- 73 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka LESD 288. pants, kā arī Direktīvas 91/676 5. panta 4. un 5. punkts un I pielikuma A daļas 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi – ja lauksaimnieciskās izcelsmes slāpekļa savienojumi būtiski veicina attiecīgo gruntsūdeņu piesārņojumu, tādām fiziskām un juridiskām personām kā prasītājiem pamatlietā ir jāspēj prasīt kompetentajām valsts iestādēm grozīt esošo rīcības programmu vai pieņemt šīs direktīvas 5. panta 5. punktā paredzētos papildu vai pastiprinātus pasākumus tikmēr, kamēr nitrātu līmenis gruntsūdeņos šo pasākumu neesamības dēļ pārsniedz vai visticamāk pārsniegs 50 mg/l vienā vai vairākās mērījumu vietās minētās direktīvas 5. panta 6. punkta izpratnē.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 74 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

LESD 288. pants, kā arī Padomes Direktīvas 91/676/EEK (1991. gada 12. decembris) attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti, 5. panta 4. un 5. punkts un I pielikuma A daļas 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi – ja lauksaimnieciskās izcelsmes slāpekļa savienojumi būtiski veicina attiecīgo gruntsūdeņu piesārņojumu, tādām fiziskām un juridiskām personām kā prasītājiem pamatlietā ir jāspēj prasīt kompetentajām valsts iestādēm grozīt esošo rīcības programmu vai pieņemt šīs direktīvas 5. panta 5. punktā paredzētos papildu vai pastiprinātus pasākumus tikmēr, kamēr nitrātu līmenis gruntsūdeņos šo pasākumu neesamības dēļ pārsniedz vai visticamāk pārsniegs 50 mg/l vienā vai vairākās mērījumu vietās minētās direktīvas 5. panta 6. punkta izpratnē.

[Paraksti]